

ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI: ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILÂP TARİHİ DERSİ FARKINDALIK ÖLÇEĞİ

(Sayfa 15-22)

İbrahim ÖZCANLI

Çukurova Üniversitesi, Adana, Türkiye
ibrahimozcanli.001@gmail.com

Prof. Dr. Hamza KELEŞ

Gazi Üniversitesi Tarih Eğitimi Bilim Dalı, Ankara, Turkey
hkeles@gazi.edu.tr

Öz

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersi Farkındalık Ölçeği geliştirmek amacıyla bu çalışma yapıldı. Metodolojik tasarım uygulandı. SPSS programında geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapıldı. 10 uzmanın görüşü alınarak kapsam geçerliği yapıldı. Yapı geçerliğini belirlemek amacıyla açıklayıcı faktör analizi uygulandı; bir boyuttan ve 27 maddeden oluşan “Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersi Farkındalık Ölçeği” ortaya çıktı. Maddelerin faktör yükleri 0,908 ile 0,705 arasında değişmekteydi ve bir boyut belirlendi. Güvenirlik amaçlı yapılan madde-toplam puan korelasyonları incelendiğinde, 27 maddenin korelasyon katsayılarının, $r = 0,660$ ile $r = 0,887$ arasında değiştiği, ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısının 0,973 olduğu bulundu. Ölçek 5’li likert tipte, 17-135 arası puanlanan, geçerli, güvenilir, anlaşılır bir ölçektir. Ölçekten alınan puanın artması, öğrencilerin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersine yönelik farkındalıklarının yüksek olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Atatürk ilkeleri ve inkılâp tarihi dersi, farkındalık, ölçek, geçerlik, güvenilirlik.

Abstract

Scale Development Study: Atatürk's Principles and Turkish Revolution History Course Awareness Scale

This study was carried out in order to develop the Atatürk's Principles and Revolution History Course Awareness Scale. Methodological design was applied. Validity and reliability analyzes were performed in the SPSS program. Content validity was performed by taking the opinion of 10 experts. Explanatory factor analysis was applied to determine the construct validity; “Atatürk's Principles and History of Revolution Course Awareness Scale”, consisting of one dimension and 27 items, emerged. The factor loads of the items ranged from 0.908 to 0.705 and one dimension was determined. When the item-total score correlations made for reliability were examined, it was found that the correlation coefficients of 27 items ranged from $r = 0.660$ to $r = 0.887$, and the Cronbach alpha internal consistency coefficient of the scale was 0.973. The scale is a 5-point Likert-type scale scored between 17-135, valid, reliable and understandable. The increase in the score obtained from the scale indicates that the students' awareness of the Atatürk's Principles and Revolution History Course is high.

Keywords: Atatürk's Principles and Turkish revolution history course, awareness, scale, validity, reliability.

Giriş

Farkındalık, zihnin saf ve tarafsız gözlemini, açık deyişle duygular ve düşünceler üzerinde tanımlamaların yapılmamış, olayların otomatik, kalıpsal, alışlagelinmiş yollarla tepki verilmemiş halleriyle sessiz bir tanık tutumunda izlenmesini tanımlar. Öyle ki, bu tanım bireyin algısı ve tepkisi arasındaki boşluk olarak da düşünülebilir (Öner, 2014). Herhangi bir şeyin dikkatinizi çekmesi veya o şeyi algılamanız “farkındalık” olarak adlandırılabilir. Farkındalık pedagojik bir değerdir ve kazandırılması ihtiyaç duyulan bir durumdur. Bu pedagojik değer eğitimle kazandırılabilir. Bireyin karakter özellikleri de bu değer kazanılmasında etkilidir. Birçok akademik çalışma farkındalık kavramının iki ana boyutu olduğunu ifade eder. Bilişsel farkındalık kavramı, bireyin neyi nasıl öğrendiğinin veya öğrenmesi gerektiğinin farkında olma olarak tanımlanabilir. Duyuşsal farkındalık ise bireylerin kendisinin, başkalarının veya çevrenin farkında olma durumunu göstererek duyuşsal hazır bulunuşluk halini yansıtan bir süreçtir (Yakar, 2012).

21. yy eğitiminde bilginin aktarımı ve tüketiminden çok, bilginin üretimi önem kazanmıştır. Bilgiyi üreten bireylerin ortaya çıkması ise; düşünme becerilerinin kazandırılmasını gerektirir. Düşünme becerilerinin her boyutunda aktif olarak kullanılan bilişsel farkındalık bir çeşit, öğrenmeyi öğrenme yolu ve zihnin düşünme dilidir. Öğrenmede en az bilgi kadar, bilginin anlaşılması da önemlidir. Okuldaki öğrenme ise büyük oranda, anlamaya bağlıdır. Okullardaki ve sistemdeki birçok başarısızlığın temelinde düşünme becerilerinin eksikliği ve okuduğunu anlayamama vardır. Öğrenmeyi öğrenme yolu olan bilişsel farkındalık becerilerinin ise okuduğunu anlamayı etkili bir şekilde geliştirdiği bilinmektedir (Gelen, 2004).

Bilişsel farkındalık becerilerine sahip olan bir birey; öncelikle öğreneceği konuya motive olur, dikkatini yoğunlaştırır, tutum geliştirir. Bu bilişsel farkındalığın kişinin kendisi hakkında bilgisi ve kendi düşüncesini kontrol edebilmesini sağlar. Daha sonra ne bildiğini ve ne bilmesi gerektiğini değerlendirir. Nerede olduğunu görür. Sonra ne yapacağını planlar. Planını değerlendirir, düzeltir ve tekrar dener. Sonra ne kadar öğrendiğinin, nasıl öğrendiğinin, hangi düşünme yollarını izlediğinin farkına varır, bunu geliştirir ve bu becerileri bir yaşam tarzı haline getirir (Gelen, 2004).

Öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerin öğrenme isteğini, merak ve güdülenmişlik düzeyini gösteren; bireylerin öğrenme öncesi, öğrenme esnası ve öğrenme sonrasında nasıl hissettiğinin farkında olması durumudur (Yakar, 2012).

Farkındalık, dikkat, algı, tutum, değer, merak, ilgi, ihtiyaç, öz farkındalık, motivasyon, süreç, etkileşim ve karakter öğelerinin bileşiminden oluşmaktadır. Bireylerin sahip oldukları tüm bu değişkenler, farkındalık düzeylerini etkilemektedir. Bireylerin sahip oldukları tutum ve değerler, onların duyuşsal farkındalık düzeylerini etkileyerek davranışlarını yönlendirir (Woolfolk, 1998; Yakar, 2017).

Tarihi bilsek de bilmesek de hepimiz tarih içerisinde yer alır ve kendi tarihimizi inşa ederiz. Ancak insanlar, tarih içerisinde yer aldığı bilincinde olmadığından tarihin ne olduğu hala herkes tarafından yeterince bilinmemektedir. Olayların sistemli kaydını yapmayan bir insanın gece ve gündüzün değişimini, ay hareketlerinin aşamalarını bilmesi onun zamandan haberdar olduğu anlamına gelse de bu onun tarihsel bilgi ve farkındalığa sahip olduğu anlamına gelmez. Böyle insanlar, sadece geçmişle ilişki içindedirler, ancak tarih şuuruna, tarihsel olayların farkındalığına ve tarihsel bilgiye sahip değildirler (Stanford, 1996).

Üniversite öğrencilerinin Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi dersinin amacı, hedefleri ve içeriği ile ilgili farkındalık düzeylerindeki artma derse yönelik tutum ve ilgi düzeyini de etkileyecektir.

Metodoloji

Araştırma türü

Bu araştırma metodolojik türde tasarlandı.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Tarih

Araştırma; Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Nisan 2018 – Haziran 2018 tarihleri arasında yapıldı.

Araştırma Grubu

Araştırma grubu, geliştirilmesi” planlanan ölçeklerin uygulanması için yeterli öğrenci sayısı göz önünde bulundurularak belirlendi. Araştırmanın metodolojik tasarımı doğrultusunda, anlamlı ve güvenilir bir ölçüm aracı geliştirebilmek için ölçeğin uygulandığı gruptaki katılımcı sayısının ölçeğin madde sayısından en az beş kat fazla olması (Tavşancıl, 2014), her bir ölçek maddesi için 5-10 katılımcının çalışmaya alınması (Büyüköztürk, 2008)

önerilmektedir. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesinde eğitim gören 360 öğrenci araştırma grubunu oluşturdu.

Araştırmaya katılan öğrencilerin 212'si kadın, 148'i erkekti.

Veri toplama araçları

Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Dersi Farkındalık Ölçeği: Yapılan literatür incelemesi sonucu, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Dersi ile ilgili farkındalık düzeyini ölçen bir ölçeğe rastlanmadığından, üniversite öğrencilerinin farkındalık düzeyinin ders başarısı ve dersin etkinliği ve milli kimlik oluşumu üzerine etkili olduğu düşünülerek bu ölçeğin geliştirilmesine karar verildi.

Ölçek geliştirilme aşamasında ilk önce, literatür bilgileri, araştırmacının ve danışmanın bilgi ve deneyimleri doğrultusunda, "Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Dersi Farkındalık Ölçeği" için 43 maddeden oluşan madde havuzu oluşturuldu. Hazırlanan maddeler Türkçe dil uzmanı görüşüne sunuldu ve öneriler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak ölçekte yer almasına karar verilen maddeler ile taslak ölçek oluşturuldu.

Ölçek 5'li likert tipte hazırlandı. Katılımcılardan her bir maddeyi; 1 "hiç katılmıyorum", 2 "katılmıyorum", 3 "kararsızım", 4 "katılıyorum", 5 "tamamen katılıyorum" şeklinde yanıtlamaları istendi. Değerlendirme yapılırken olumlu maddelerde 1 = hiç katılmıyorum, 2 = katılmıyorum, 3 = kararsızım, 4 = katılıyorum, 5 = tamamen katılıyorum olarak puanlandı. Olumsuz maddelerde ise 5 = hiç katılmıyorum, 4 = katılmıyorum, 3 = kararsızım, 2 = katılıyorum, 1 = tamamen katılıyorum şeklinde puanlandı.

Veri Toplama ve Değerlendirme Süreci

Çalışmaya gerekli izinler ve onaylar alındıktan sonra ilgili üniversitede başlandı. Veriler belirtilen süre içerisinde, öğrencilerle yüz yüze görüşülerek toplandı. Araştırma için seçilen öğrenciler; çalışmanın amacı, uygulama şekli, beklentiler anlatıldıktan sonra izinleri alınarak çalışmaya dahil edildi. Her birey için veri toplama süresi ortalama 15-20 dakika sürdü.

Verilerin girilmesi ve değerlendirilmesi SPSS programı ile yapıldı. Veriler, veri güvenliğini sağlamak ve araştırmacı yanlılığını en aza indirmek amacıyla, araştırmadan bağımsız bireyler tarafından istatistik veri tabanına girildi ve girilen değişkenlerin frekans dökümleri alınarak veri girişinde hata yapıp yapılmadığı kontrol edildi. Daha sonra geçerlik- güvenilirlik çalışmaları yapıldı (Tablo 1).

Tablo 1. Geçerlik - Güvenirlik Çalışması Yöntemleri

Geçerlik – Güvenirlik Çalışması	
Geçerlik Çalışması	
Kapsam geçerliği	Kapsam geçerlik oranı
Yapı geçerliği	Açıklayıcı faktör analizi, Kaiser-Meyer-Olkin analizi ve Barlett Sphericity testleri
Güvenirlik Çalışması	
Ölçek iç tutarlığı	Madde Analizi, Cronbach's Alfa Katsayısı, Spearman-Brown, Guttman, test-tekrar test korelasyonları
Zamana karşı değişmezlik	Test-tekrar test

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yürütülmesinde bilimsel ilkelerin yanı sıra evrensel etik ilkelere de uyulmuştur. Bu doğrultuda araştırmada, aydınlatılmış onam, özerklik, gizlilik ve gizliliğin korunması, hakkaniyet, zarar vermeme/yararlılık ilkeleri göz önünde tutulmuştur. Araştırmanın yapılması için ilgili kurumdan gerekli yazılı izin ve Etik Kurul Onayı alındı.

Bulgular

Geçerlik Analizi

Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Dersi Farkındalık Ölçeğinin geçerlik analizlerinde, kapsam geçerliği ve yapı geçerliği kullanıldı.

Kapsam geçerliği: Ölçeğin, geliştirildiği amaca hizmet derecesini; yani ölçülmek istenen özelliğe uygun olup olmadığını, ölçümün kurallara uygun olarak doğru yapıp yapılmadığını ve ölçüm verilerinin gerçekten ölçülmek istenen özelliği yansıtıp yansıtmadığını belirlemek amacıyla kapsam geçerliği yapıldı. Kapsam geçerliği için Lawshe tekniği kullanıldı. Lawshe tekniğinde, en az 5 en fazla ise 40 uzman görüşüne ihtiyaç vardır. Uzman görüşü sonrası elde edilen Kapsam Geçerlik Oranları (KGO), Lawshe tarafından geliştirilen KGO ile karşılaştırılır (Lawshe, 1975). Ölçeğin kapsam geçerliği için, 10 uzmanın görüşleri alındı. Uzman görüşlerinin elde edilmesinde “Uzman Değerlendirme Formu” kullanıldı. Bu formlar, uzman görüşü vermeyi kabul eden 10 uzmana, elden ve e-mail yoluyla ulaştırıldı. Uzman değerlendirme formu aracılığıyla, uzmanlardan her bir maddeye ilişkin görüşlerini; “tamamen uygun”, “kısmen uygun”, “uygun değil” şeklinde cevaplandırılması istendi. Ayrıca maddeler hakkında varsa başka önerileri istendi. Uzmanlardan elde edilen cevapların değerlendirmesinde her bir madde için Kapsam geçerlik oranları (KGO) hesaplandı ve Tablo 2’de verilen Minimum Kapsam Geçerlik Oranları ile karşılaştırıldı.

$KGO = \text{maddeyi gerekli bulan uzman sayısı} / (\text{görüş bildiren toplam uzman sayısı} / 2) - 1$.

Tablo 2. Lawshe Minimum Kapsam Geçerlik İndeksi

Uzman sayısı	Minimum KGO değeri
9	0,75
10	0,62
11	0,59
12	0,56

Bu tabloya göre, uzman sayısına göre minimum değerler, aynı zamanda maddenin istatistiksel anlamlılığını vermektedir (Şencan, 2005).

Kapsam geçerlik analizinde, kapsam geçerlik oranı 0,62’nin altında kalan madde olmadı. Ölçekte bulunan 16 madde benzerlik-ifade yakınlığı nedeniyle ölçekten çıkarıldı. Sonuçta toplam 27 maddeden oluşan ölçeğe ulaşıldı. Ayrıca uzman görüşlerine bağlı olarak bazı maddelerde ifade düzeltmeleri yapıldı.

Uygulamalara geçilmeden önce, 30 öğrenciye araştırmacı tarafından pilot uygulama yapıldı. Pilot uygulama sırasında herhangi bir sorunla karşılaşmadığı için geçerlik ve güvenilirlik çalışmasına devam edildi.

Yapı geçerliği: Yapı geçerliğini belirlemek amacıyla açıklayıcı faktör analizi (AFA) uygulandı. Faktör analizine başlamadan önce Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) analizi ve Barlett Sphericity testleri yapıldı. Çalışmada KMO örneklem uygunluk katsayısı 0,956 ve Barlett Sphericity Testi χ^2/df değeri 13023,237/378 ($p=0,000$) olarak bulundu (Tablo 3). Bu sonuçlar verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.

Tablo 3. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersi Farkındalık Ölçeğinin KMO ve Barlett Testi Sonuçları

KMO		0,956
Barlett Testi	χ^2	13023,237
	Serbestlik derecesi (Sd)	378
	P	0,000

Açıklayıcı faktör analizinde, özdeğer 1.00 olarak alındı ve bir boyut belirlendi. Ölçeğin faktör analizi sonucu elde edilen tek boyutun özdeğeri ve açıkladığı varyans miktarı Tablo 4’de verildi.

Tablo 4. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersi Farkındalık Ölçeğinin Ölçeğin Alt Boyutu Tarafından Açıklanan Varyans Oranı

Boyut	Özdeğer	Varyans (%)	Yığılmalı Varyans (%)
1.Boyut	19,33	69,05	69,05

Özdeğeri 19,33 olan faktörün açıkladığı varyans oranı %69,05’tir.

Açıklayıcı faktör analizinin ilk sonuçları incelendiğinde, hiçbir maddenin faktör yük değerinin 0,40’ın altında kalmadığı gözlemlendi. Analiz sonucunda bir boyuttan ve 27 maddeden oluşan Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersi Farkındalık Ölçeği ortaya çıktı (Tablo 5).

Tablo 5. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersi Farkındalık Ölçeğinin Faktör Yapısı (n=360)

Madde no	Faktör 1
Madde 1	0,731
Madde 2	0,786
Madde 4	0,705
Madde 5	0,834
Madde 8	0,844
Madde 7	0,861
Madde 11	0,839
Madde 12	0,868
Madde 13	0,885
Madde 14	0,876
Madde 17	0,834
Madde 18	0,834

Madde 19	0,884
Madde 20	0,864
Madde 21	0,889
Madde 24	0,869
Madde 26	0,876
Madde 28	0,894
Madde 30	0,882
Madde 33	0,857
Madde 34	0,908
Madde 35	0,844
Madde 36	0,882
Madde 37	0,879
Madde 38	0,724
Madde 40	0,811
Madde 41	0,883
Madde 43	0,735

Bir boyutta toplanan maddelerin faktör yükleri 0,908 ile 0,705 arasında değişmektedir (Tablo 5).

Güvenirlilik Analizi

Ölçeğin güvenilirliğini değerlendirmek için madde analizleri, Cronbach alfa katsayısı, Spearman-Brown, Guttman ve test-tekrar test korelasyonları kullanıldı.

Madde analizi, cronbach alfa, spearman-brown, guttman iç tutarlılık katsayıları: Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersi Farkındalık Ölçeğinin güvenilirlik çalışması için 27 maddenin madde-toplam puan korelasyonları incelendiğinde, 27 maddenin korelasyon katsayılarının, $r = 0,660$ ile $r = 0,887$ arasında değiştiği, maddelerin pozitif yönde ve istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı ilişki gösterdiği saptandı ($p < 0,001$) (Tablo 6).

Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,973 olarak bulundu. Testin birbirine eşit iki ayrı yarıya ayrılması ile hesaplanan Spearman-Brown ve Guttman iç tutarlılık katsayıları ise sırasıyla 0,919 ve 0,917 olarak bulundu (Tablo 6).

Tablo 6. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersi Farkındalık Ölçeğinin Madde Toplam Puan Korelasyon Analizi Sonuçları (n=360)

	Madde toplam puan Korelasyonu*	Madde çıkarıldığında Cronbach alpha düzeyi
Madde 1	0,672	0,941
Madde 2	0,728	0,940
Madde 4	0,660	0,941

Madde 5	0,811	0,940
Madde 8	0,818	0,940
Madde 7	0,817	0,940
Madde 11	0,812	0,940
Madde 12	0,844	0,940
Madde 13	0,860	0,939
Madde 14	0,808	0,940
Madde 17	0,805	0,940
Madde 18	0,856	0,939
Madde 19	0,835	0,940
Madde 20	0,863	0,939
Madde 21	0,841	0,940
Madde 24	0,852	0,939
Madde 26	0,868	0,939
Madde 28	0,861	0,939
Madde 30	0,836	0,939
Madde 33	0,887	0,939
Madde 34	0,818	0,939
Madde 35	0,844	0,940
Madde 36	0,858	0,939
Madde 37	0,675	0,939
Madde 38	0,814	0,941
Madde 40	0,863	0,983
Madde 41	0,679	0,939
Madde 43	0,858	0,941

Cronbach alfa 0,943

İç Tutarlık Katsayıları

Spearman-Brown* 0,919

Gutman* 0,917

Not: * $p < 0,001$

Zamana göre değişmezlik analizi: Bu amaçla 30 kişilik bir öğrenci grubuna 20 gün ara ile aynı ölçek iki kez uygulandı. Ölçeğin Test-Tekrar Test Güvenirlik Katsayısı Tablo 7’de sunuldu. Tablo 12’de görüldüğü gibi iki ölçüm puanları arasında pozitif yönde, güçlü ve istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptandı ($p < 0,001$).

Tablo 7. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersi Farkındalık Ölçeğinin Ölçeğin Test-Tekrar Test Güvenirlik Katsayısı

	r	p
Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersi Farkındalık Ölçeği	0,989	p=0,000

Tartışma

Geçerlik bir ölçme aracının ölçmeyi amaçladığı özelliği, başka bir özellikle karıştırmadan, doğru ölçebilme derecesidir (Ercan ve Kan 2004). Güvenirlik ise ölçeğin ölçmek istediği özellikleri ne derece doğru ölçtüğü ile ilgilidir (Şencan 2005).

Farkındalık, dersin amaçlarının, hedeflerinin ve içeriğinin öğrencinin dikkatini çekmesi, doğru algılamasıdır. Ülkemizde konuyla ilgili literatür incelemesi yapıldığında bu tanım esas alınarak hazırlanan bir farkındalık ölçeğine rastlanmadı.

Yapılan geçerlik ve güvenirlik analizleri sonucu; “Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersi Farkındalık Ölçeği” geçerli, güvenilir bir ölçek olarak literatüre kazandırılmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısını 0,97 olarak belirlendi.

Geliştirilen “Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersi Farkındalık Ölçeği” literatüre katkı sağlayacak, yapılacak çalışmalara değer katacak nitelikte bir ölçektir.

Sonuç

Sonuç olarak; Yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışması sonucunda; tek boyutlu ve 27 maddeden oluşan ölçek elde edildi. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersi Farkındalık Ölçeği; istatistiksel olarak geçerli, güvenilir, anlaşılır, 27 maddeden oluşan, 27-135 arası puanlanan bir ölçektir. Alınan puanın artması, öğrencilerin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersinin amaç, hedef ve içeriği konusundaki farkındalıklarının arttığını göstermektedir.

Kaynakça

- Büyüköztürk, Ş. (2008). Data analysis hand book. Ankara: Pegem Akademi.
- Ercan, İ., Kan, İ. Ölçeklerde Güvenirlik ve Geçerlik. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 30(3), 211-216.
- Gelen, İ. (2004). *Bilişsel farkındalık stratejilerinin Türkçe dersine ilişkin tutum, okuduğunu anlama ve kalıcılığa etkisi*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı’nda sunulmuş bildiri. İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Öner, Ç. (2014). *Bilinçli farkındalık üzerine*. <http://ankaenstitusu.com/bilincli-farkindalik-uzerine/> sayfasından erişilmiştir.
- Stanford, M. (1996). *A companion to the study of history*. (Third edition). Massachusetts: Blackwell.
- Şencan. H. (2005). Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenirlik ve geçerlilik. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tavşancıl, E. (2014). Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Woolfolk, A. E. (1998). *Educational psychology*. Boston: Allyn and Bacon.
- Yakar, A. (2012). *Duyuşsal farkındalığa dayalı öğretimin akademik başarı ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlar üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Yakar, A. & Duman, B. (2017). Duyuşsal farkındalığa dayalı öğretimin akademik başarı ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlar üzerine etkisi. *EKUAD*, 3(3), 30-47.